

2010-3

KUTSEHARIDUSEST

õpetajale

Kutsekoolist
ülikooli

Praktilised
oskused on
järjest rohkem
au sees

Idee on! Raha
pole? Kuidas
otsida rahastust
projektiideele

Eesti noorte
ametioskused
on tasemel!

Videokonkurss
"Kutseharidus on
lahe!"

Kutsekoolist ülikooli

FOTOD: Mari Kadamik

Kolm noort räägivad, kuidas nad on leidnud kutsekoolis õppides oma kutsumuse ning jätkanud valitud rada ülikoolis. Neist kaks õpilast muutsid küll veidi kurssi, kuid on siiski kutsekoolis õpitu ja kogetu eest tänulikud ning kinnitavad, et ükski oskus pole liiast.

Greta Kaupmees

SA Innove suhtekorraldaja

Joonas-Taneli teekond viis kutsekoolist ülikooli sama ala sügavuti uurima

Joonas-Tanel Kessel läks pärast põhikooli Tallinna Ehituskooli, kus ta omandas ehituspüüesepa ameti. Seejärel sai edukalt sisse Tallinna Tehnikakõrgkooli, kus ta õpib nüüd tehnomaterjalide ja turunduse eriala. Kooli kõrvalt käib ta tööl Linnateatris lavatöölisenä.

Joonas-Taneli õpitee valik sai alguse sellest, kui ta nägi, kuidas sõpradel läks pärast gümnaasiumi: nad ei olnud eriti edukad ülikooli sisseastumisel, sest keskmine hinne tunnistusel oli nagu ikka koolipoisil – mitte just väga kõrge.

Kutsekoolis oli lihtsam, noormees sai paremad hinded ja lihtsam oli ülikooli sisse saada. Nüüd mõtiskleb Joonas-Tanel selle üle, kas kergema vastupanu teed minnes ta midagi kaotas. Pigem võitis ta huvitava elukogemuse.

“Mul oli juba väga varakult huvi puusepa-

töö vastu. Kuigi, nii irooniline kui see ka pole, sain puutöö eest 5. klassis “2”. Kutsekoolis sain hea elu- ja töökogemuse,” ütleb noormees. Ta usub, et edukaks saamisele ei tasu liiga varakult mõelda, võib juhtuda, et liigse edu tagaajamisel unustatakse see, mida nauditakse. “Mina juhindusin sellest, mis mind huvitab, mitte ei mõelnud, mis võiks kõige enam tulevikus sisse tuua. Tuleb mõelda, mis endale meeldib, siis tuleb ka edu. Puusepa ameti juurde võin igal ajal tagasi tulla, isegi kui peale ülikooli lähen teist teed.” Joonas-Tanelile annab puusepatööoskus kindlustunde, et mingi akadeemilise arenguga kuidas tahes, üks vajalik oskus on omandatud.

Tulevikuplaane on noormehe sõnul veel vara teha. “Sõltub, kuhu ülikool välja viib. See on lai valdkond, elu näitab. Meil koolis päris paljud otsustavad peale esimest kursust, et see pole päris tema ala, ja lähevad midagi muud õppima. Valikute tegemise aeg kestab veel.”

Kokakutsega Olga koolitee viis personalijuhtimise juurde

Olga Plohih õppis esmalt kokaks ja läks siis Mainori kõrgkooli personalijuhtimist õppima. Olga ütleb, et tema esimesed praktikad kokana andsid talle küll väärt elukogemuse ja õpetasid iseseisvust, kuid töid ka kindla veendumuse, et kokana tema tööd teha ei soovi. “See ei ole minu ala. Jah, mulle meeldib süüa teha, aga mitte iga päev. Mul on hea meel, et kutsekooli läksin. Õppisin lisaks ametile palju muud eluks vajalikku, eelkõige iseseisvust,” ütleb Olga. Kahjuks või õnneks, seda ei oska Olga veel öelda, kuid kaldub arvama, et pigem õnneks, tuli tema ühes töökohas ebameeldivaid sekeldusi palgamaksmise ja töölepingu teemal. Sirge seljaga kõndis Olga töövaidluskomisjoni ja pörkas seal vastamisi mitmete seadustega. See teema hakkas teda huvitama, mida enam ta teada sai. “Ma kujutan ette, et paljud töötajad ei teagi oma õigustest. Mina sain töövaidluskomisjonis käies palju targemaks ja mind hakkas see teemaatika huvitama. Mõtlesin, et võib-olla saan kunagi kellelegi abiks olla,” räägib Olga.

Praeguseks on Olga lõpetanud ka personalijuhtimise eriala Mainori kõrgkoolis, töötab Swedbankis tellerina ning teeb karjääriplaan oma eriala suunal.

Taavet Tomberg

Taavet Tomberg pööras kokanduse sotsiaalpoliitika ja sotsiaaltöö suunale.

Taavet lõpetas Tallinna Teeninduskooli koka erialal. “Ma ei tahtnud kohe õppima minna, ei teadnud, mida valida. Sõbrad läksid kokaks õppima, läksin kaasa. Mulle on alati meeldinud süüa teha ja koolis liisaks õpitud oskused tulevad edaspidi kasuks,” on Taavet kindel. Samas sai koolis kindlaks ka see, et temast kokka ei saa, see pole tema elukutse.

Sel suvel oli noormehel võimalus minna väga heasse restorani tööle, et karjääri tegema hakata, kuid tema otsustas hoopis ülikooli kasuks. “Mind huvitab sotsioloogia. Mulle meeldib mõelda, kuidas sotsiaalseid probleeme lahendada. Kutsekoolist sain aga praktilist elukogemust. Seetõttu on hea, et ma ei läinud kohe ülikooli!”

Taavet jõudis juba pärast esimest praktikat järeldusele, et tema kokaks saada ei soovi. Ometi lõpetas ta kutsekooli.

“Olin praktilikal hotelli restoranis. Seal sain aru, et sellist tööd ma päevast päeva teha ei taha, kuna massitoitlustus mulle ei meeldi. *À la carte* kunsti aga armastan,” tunnistab Taavet. Noormees ütleb, et *à la carte* menüü järgi spetsiaalseid roogi valmistada on lausa lust. Sellise töö tegemiseni on aga pikk-pikk tee. Taavetile pakuti ka võimalust sellel teel alustada – nimelt

pakuti talle võimalust Swisshotellis ühe maailma tipptasemel kokaga koos töötada. Kuid Taavet leidis, et temast on mujal palju rohkem asja. “Loodan, et leian tulevikus sotsiaalse lähenemise toitlustusele ja saan muuta inimeste toidulauda tervislikumaks ja paremaks. Olen mõelnud, kuidas kutsekoolis õpitut siduda oma praeguste õpingutega ja plaanin kõrvalainena võtta geenitehnoloogiat. Olen

rääkinud teadjate inimestega toitlustustest ja GMO (geneetiliselt muundatud) toitudest, koolitoidust ja sellest, mida tänapäeval lastele pakutakse. Mõned laste piimajoogid, mida väga soovitatakse kui hästi tervislikku, sisaldavad tegelikult väga palju kahtlasi aineid. Seda kõike saaks muuta, et järgmised põlvkonnad ei kasvaks võib-olla sabaga,” muigab Taavet.

Praktilised oskused on järjest rohkem au sees

Kutseharidus pakub suuremat paindlikkust ja vabadust õppetöö korraldamisel ning annab õpilastele võimaluse ennast paremini tõestada, arvab Tallinna Polütehnikumi ajalooõpetaja Hilja Kattago.

Signe Sillasoo
ajakirjanik

Hilja Kattago on pikaagekse kogemusega ajaloo- ja ühiskonnaõpetuse õpetaja. Seda tööd alustas ta juba 1979. aastal, pärast kooli lõpetamist. Seitse aastat jagas ta tarkusi lastele Lelle Põhikoolis, siis viis aastat Kuusalu Keskkoolis ja seejärel 18 aastat Tori Põhikoolis, kus lisaks tundide andmisele tuli tal täita kaheksa aastat ka õppealajuhataja kohustusi. Elukohavahe-

tus sundis aga muudatusi tegema ja nüüd õpetab ta juba teist aastat õpilasi Tallinna Polütehnikumis ja on sellega väga rahul.

Õpetatav aine on küll samaks jäänud, ent selle õpetamissüsteem on mõnevõrra vabamaks muutunud. “Kutseõppeasutustes on võimalik paindlikumalt õppetööd organiseerida. Tavakoolis on rohkem

reglementeeritud õppetöö,” rääkis ta kutseharidussüsteemis töötamise plussidest. “Siin on vabam suhtlemine. Tavakoolis on suurem distants õpilase ja õpetaja vahel. Siin toimub rohkem koostööpartnritevaheline töö,” lisas Kattago. Ja see teeb teda rõõmsaks, sest mitmel korral kiitis ta särasilmselt oma õpilasi, kes aeg-ajalt õpetaja käekäigu kohta pärivad või kooli peal paar sõna vahetavad.

Olgugi, et töö on tore nii üldhariduskoolis kui kutseõppeasutuses, on Kattago sõnul siiski mõned eelised, mis viimases rahulikumalt tööd lasevad teha. “Tänapäeval on üldhariduskooli-

Hilja Kattago

FOTOD: Andres Haabu

Helen Pärk

des oluline pingeridade moodustamine, igasugused võistlused ja konkursid – need õudselt pingestavad õppetööd. Õpetajatel on väga palju tegemist nii tunniväliste asjade korraldamise kui ka oma aine tasemel õpetamisega. Kuigi ka kutseõppeasutustes toimub igasuguseid kutsevõistlusi ja klassiväliseid üritusi, ei ole graafik ikkagi nii tihe, et segaks õppetööd,” oli Kattago veendunud.

Plussiks on tema sõnul kindlasti ka see, et igäüks on juba valinud endale mingi kindla ja huvipakkuva eriala ja see motiveerib pingutama. “Kutsekoolis saavad paljud õpilased n-ö puhta lehena alustada ja näidata, kes nad on ja milleks võimelised,” lausus ta. Kui üldhariduskoolis jäävad paljud õpilased sageli tagasihoidlikuks ja tagaplaanile, siis kindlat ja praktilist asja õppima asudes saavad nad Kattago sõnul väga hästi hakkama, näitavad ennast täiesti teisest küljest ja tunnevad ennast ka palju aktsepteeritumana.

Mida aga kutsekoolides ehk vajaka jääb, on erivajadustega õpilastega arvestamine. Seda, et õpetajad oskaksid erinevate eripäradega õppureid paremini juhendada ja suunata. “Järjest enam on koolides erivajadustega õpilasi ja võib-olla kutseharidussüsteem vajaks selles osas toetust, et erivajadustega õpilastega toime tulla,” arvas Kattago.

Küsimuse peale, miks kutseharidusel Eestis mõneti kehvake maik juures on olnud, arvab Kattago, et selle põhjused peituvad nõukogude ajas. “Seda on põhjustanud võib-olla lapsevanemate mentaliteet, kes lõpetasid Eesti NSV-s põhikooli ja läksid seejärel gümnaasiumisse, mis oli siis kohustuslik,” pakkus pedagoog. Valitsev oli tollal tema sõnul muidugi ka arusaam, et kui inimene millegagi hakkama ei saa, siis mingi ta kutsekooli. Õnneks on olukord iga aastaga paranemas ja õpilaste, lapsevanemate ja õpetajate suhtumine selles osas

aina paremaks muutumas, kinnitasid Kattago ja Tallinna Polütehnikumi õppeosakonna juhataja Helen Pärk. Ka viimased aastad valitsenud masuaeg ja suur tööpuudus on omad korrektiivid teinud. Praktilise eriala omandada soovijate hulk on suurenenud ning õpilaste ja õpperühmade arv kasvanud, kinnitas Pärk.

“Juurde on tulnud täiskasvanud õppijaid, kes põhikoolihariduse või keskkoolihariduse baasil tulevad eriala omandama. Hästi populaarne on ka programm “VÕTA”, kus arvestatakse varasema õpi- ja töökogemusega. Paljud jätkavad oma katkestatud õpinguid,” rääkis Kattago. Ega kõik saagi olla ju ametnikud või humanitaaralade esindajad, oli pedagoog veendunud. Vaja on rohkem praktilisi erialasid omandanud inimesi. “See on meie majandusele tervendavam kui ainult ametnikkonna koolitamine,” sõnas ta kindlameelselt.

Kuidas toetab riik kutseõppurit

Kaie Reilson

Haridus- ja Teadusministeeriumi ekspert

Põhitoetus ja täiendav toetus

Õppetoetuse maksmise kutseõppuritele sätestab õppetoetuste ja õppelaenu seadus.

- Põhitoetust saavad taotleda õpilased, kes õpivad täiskoormusega õppekava järgi, millele riik on esitanud riikliku koolitustellimuse. Õppur ei tohi olla

õppinud kauem õppekava nominaalkestusest. Õppetoetust ei ole õigus saada akadeemilisel puhkusel olles. 2010/2011. õppeaastal on see 600 krooni kuus.

- Täiendav toetus on mõeldud keskhariduse baasil kutseõppes õppijale, kelle elukoht ei ole kooliga samas või sellega piirnevas omavalitsusüksuses. 2010/2011. õppeaastal on see 300 krooni kuus.

Nii põhi- kui ka täiendava toetuse maksmise aluseks on õpilaste paremusjärjestust õppetulemuste põhjal. Mõlemat toetust saab taotleda viieks õppekuuks kaks korda õppeaastas – septembris ja veebruaris. Esimese aasta või kursuse õpilased esimesel semestril toetusi küsida ei saa – neil pole veel õppetulemusi, mille alusel paremusjärjestused koostatakse ja toetusi määratakse. Nad saavad esitada taotluse õppetoetuste saamiseks veebruaris.

Sõidukulude hüvitamine

See on mõeldud päevases õppevormis täiskoormusega kutsekeskharidusõpet, kutseõpet põhihariduse baasil või põhihariduse nõudeta kutseõpet läbivatele õpilastele, kes:

- elavad ühiselamus või üürikorteris. Neile kompenseeritakse õppeasutusse ja tagasi alalise elukohta sõidu maksumus (edasi-tagasi sõit kuni kaks korda kuus), riiklikeks pühadeks alalise elukohta ja õppeasutusse tagasi sõidu ning koolivaheajale minekul alalise elukohta ja sealt tagasi sõidu maksumus.

- sõidavad iga päev õppeasutusse ja tagasi alalise elukohta. Neile kompenseeritakse sõidu maksumus arvestusega üks edasi-tagasi sõit päevas (kokku kuni 40 sõidukilomeetrit).

Koolilõuna

Kutsekeskharidusõppe, põhihariduse baasil kutseõppe ja põhihariduse nõudeta kutseõppe õppekava alusel õppivad õpilased saavad riigieelarvelist koolilõunatoetust. Alates 2010. aastast on see 11,15 krooni õpilase kohta.

Õppelaenu

Õppelaenu on õigus saada Eesti kodanikul või Eesti Vabariigis pikaajalise elaniku elamisloa või Eestis alalise elamisloa alusel viibival isikul, kelle õpingute kestus õppekava järgi on vähemalt üheksa kalendrikuud ning kes:

- õpib täiskoormusega riigi-, munitsipaal- või erakutseõppeasutuses keskhariduse baasil kutseõppes;
- õpib välisriigis eespool nimetatud koolidega samaväärses õppeasutuses ja õppevormis.

2010/2011. õppeaastal on õppelaenu summa maksimaalselt 30 000 krooni. Õppelaenu on õigus saada ühe nominaalse õppeaja ulatuses.

Õpilaskodu

Elades õpilaskodus, peavad õpilased tasuma üüri. Keskmise igakuine üürisumma on ligikaudu 400 krooni, kuid üürihinnad võivad olla väga erinevad.

Idee on! Raha pole?

Kuidas otsida rahastust projektiideele

Nii mõnegi lennuka idee eluiga võib lõppeda siis, kui rahamured tiibu kärpima hakkavad ja seistakse tõsiasja ees, et idee tuleb projektiks vormistada ja raha taotlema hakata. Selgub, et see polegi nii lihtne.

Katri Targama

SA Innove struktuuriotetuste üksuse juhataja

Millest alustada?

Kõige lihtsam on alustada internetist – paljud organisatsioonid on oma kodulehtedele loonud vastavaid otsingumootoreid. Nii näiteks on EAS-i kodulehel toetusvõimaluste andmebaas easbaas.5dvision.ee, kust leiab infot nii tegusvaldkondade kui ka piirkondade lõikes. Analoogilisi baase peavad ka BDA Consulting OÜ www.easbaas.bda.ee ja mitmed teised organisatsioonid. Struktuurifondide kodulehelt on võimalik operatiivselt saada infot erinevate Euroopa Liidu toetuste kohta www.struktuurifondid.ee, www.struktuurifondid.ee, sealt on leitavad ka vastavate toetuste jagamist reguleerivad õigusaktid.

Mida teha, kui ei ole aega pidevalt ise uurida, millal sobilik rahastamise võimalus on avanenud?

Enamik rahastajaid annab välja elektroonilisi infokirju, mille saajaks on ennast võimalik registreerida. SA Innove struktuuriotetuste alane infokiri läheb huviliste poole teele alati, kui meil mõni taotlusvoor avaneb. Infokirja saamiseks piisab oma andmete edastamisest meie kodulehel www.innove.ee/struktuuriotetused/liitu-infolistiga. Infokirja saajana võite alati kindlad olla, et vajalik info jõuab teieni õigel ajal.

Kas on mõni selline rahastus või fond, mis sobiks koolidele?

Koolidele võiksid sobida suhteliselt sagedasti hasartmängumaksust jaotatavad projekti- ja investeringutoetused. Toetusi edastab Hasartmängumaksu Nõukogule Haridus- ja Teadusministeerium www.hm.ee. Integratsiooni- ja keeleõppe-teemalisi konkursse kuulutab välja Integratsiooni ja Migratsiooni Sihtasutus Meie Inimesed (MISA), jooksvad võimalused on leitavad aadressil www.meis.ee/konkurssid. Kultuurivaldkonna toetusvõimalused, mis sageli on seotud just haridusega, on kajastatud Kultuuriministeeriumi kodulehel www.kul.ee.

Mida silmas pidada, et projekti-taotluse koostamisse panustatud aeg ja energia läheks asja ette?

- Sõnastage oma idee võimalikult konkreetset: alustage probleemist, mida soovite lahendada, sõnastage eesmärk, kirjeldage, millised tulemused peate saama, et eesmärki saavutada. Esialgu ei ole tegevuste ja nende rahalise mahu kirjeldamine oluline.
- Uurige rahastaja poolt antud tingimusi kahest aspektist: kas teie idee mahub

rahastatavate valdkondade alla ning kas organisatsioon, mis taotluse esitab, saab seda vastavalt rahastaja tingimustele teha (kas rahastaja on konkreetset taotlustingimustes öelnud, mis tüüpi organisatsioone toetatakse või millised välistatakse). Kui reeglid või tingimused jäävad segaseks, siis on mõistlik need rahastaja käest kohe üle küsida. Juhul, kui teie idee või organisatsioon rahastamistingimustesse ei mahu, pole mõtet lihtsalt igaks juhuks asuda taotlusvormi täitma, vaid tuleks jätkata otsinguid oma ideele sobiva võimaluse leidmiseks.

- Enne taotluse koostamist selgitage välja, milliste kriteeriumite alusel rahastaja taotlusi hindab. Taotluste esitajaid on palju, raha aga piiratud hulk, seetõttu on otstarbekas teada, millised on rahastaja jaoks projektide olulisimad aspektid, mida ja kuidas ta hindab. Hindamiskriteeriumite analüüs aitab teil paremini seada rõhuasetusi ja projektitaotluses selgelt välja tuua oma idee tugevusi, mis on eelduseks toetuse saamisel.
- Viimase asjana on oluline meeles pidada, et rahastaja hindab teie projekti selle alusel, mis on paberil kirjas, seetõttu on oluline, et kirjutatu oleks selge, ladius ja loogiline. Enda kirjutatut on raske hinnata, laske enne taotluse esitamist see mõnel sõbral läbi lugeda ja paluge tagasisidet, kas oli arusaadav, miks, mida ja kuidas plaanite teha ja kas see kõik aitab kaasa rahastaja poolt püstitatud eesmärkide saavutamisele.

Heiki Hanso

Hea meister õpetab rohkem kui koolitund

Õpipoisikoolitus ehk töökohapõhine õpe pakub võimalust omandada reaalseid töövõtteid ja vajalikke teadmisi meistri juhendamisel ettevõttes kohapeal.

Signe Sillasoo
ajakirjanik

Üks päev tööd hea õpetaja käe all on rohkem väärt kui tuhat päeva hoolsat õppimist, nii ütleb Jaapani vanasõna. Seda põhimõtet on järjest rohkem hakatud väärtustama ka Eesti kutseõppeasutustes. Lisaks koolipingis õppimisele on alates 2003. aastast mitmetes koolides õppetöö osaks ka õpipoisikoolitus ehk ettevõttes spetsialisti käe all õppimine.

Ühe koolina rakendab õpipoisikoolituse õppevormi näiteks Luua Metsanduskool.

Seal esimesel kursusel arboristikat õppiv Thomas Elson saabki lisaks koolitunnis kuuldule-nähtule-proovituule kõike ka ise reaalselt meistri käe all õppida. Tema juhendajaks on arborist, ettevõtte ArborEst OÜ asutaja Heiki Hanso, kes ise Inglismaal ametit õppinud ning ka Luua kooli läbinud.

Juhendada neli praktikanti

“Kohe, kui oma ettevõtte lõin, nüüdseks varsti ligi aasta tagasi, pakuti mulle seda

varianti,” rääkis Hanso sellest, kuidas pakumine üldse temani jõudis. “Hakkasin Luual ka ise õpetama, sest Eestis pole teadaolevalt teist puuronija rahvusvahelise sertifikaadiga arboristi, ja nii saingi kohe ka praktikajuhendajaks,” täpsustas ta.

Praegu on Hansol neli hoolealust, kellele arboristikatarkusi jagada. “Tomiga (Thomas Elson – toim) oleme siin viimased ajad olnud rohkem koos. Teised on eravõtteajad ja töölised mõnest teisest ettevõttest, nii et nemad käivad siis, kui me kokku lepime ja kui nad saavad,” rääkis Hanso koormusest.

“Töö käib aga ikka praktiliselt. Kui koolis on omandatud teoreetilised teadmised ja esmased töövõtted, näiteks ronimine või

puude langetamine, siis asutakse neid kohe reaalse töö käigus läbi proovima,” selgitas spetsialist.

Koolitus õpetab reaalseid töövõtteid

Õpipoiss Thomas Elson on säärase asjade korraldusega siiani rahule jäänud. Ka õppevorm sobib talle hästi. Õpipoisikoolituse suureks plussiks peabki ta just praktilise töö tegemist. “Tihtipeale on kutsekoolides suur teoreetiline osa ja alles siis tuleb kerge praktika järele. Õpilane peab ise endale koha valima ja tihti juhtub nii, et ühe meistri käe all on liiga palju õpilasi. Õpipoisikoolituses ei tohi aga ühel meistril olla rohkem kui neli õpipoissi, seetõttu saame päevad läbi suhelda, erinevaid võtteid vaadata, jälgida, proovida. Lõpptulemus on kindlasti parem,” töö ta välja plussid. Miinuseid ei osanud ta aga hetkel välja tuua, sest siiani pole Thomas enda sõnul milleski Luual arboristi eriala õppides pettuma pidanud.

“Töö pole igav ega stampne, on palju liikumist ja tegevust, samuti on eriala huvitav ja uudne, saab palju värskes õhus olla,” töö Elson välja aspektid, mis teda ameti puhul köidavad. Lisaks toonitas Hanso, et tegu on Eestis veel täitmata valdkonnaga, mille oskajaid läheb väga vaja, nii et töö leidmisega ei tohiks probleeme tulla.

Teooriat rakendatakse praktikas

Meistri käe all töötamise päevad pannakse täpselt nii paika, kuidas mõlemale poolele sobib, ja nii kuni 1,5 aastat, kuni õpe Luua Metsanduskoolis kestab. “Kool tahab selle kursusega kindlasti kvaliteetse töölise koolitada. Minu eesmärk ettevõtjana ongi tagada, et ta saaks õiged töövõtted, õiged

teadmised, et ta oleks valmis peale kooli lõpetamist ja praktikat alustama iseseisvalt,” rääkis Hanso.

Kvaliteetse hariduse ja tööoskuste tagamiseks on Hanso sõnul loodud väga hea süsteem: “Neil on korra kuus sess, kus nad võtavad põhjalikumalt mingi teema läbi – näiteks esmaabi, raietööd vm. Ta tuleb uute teadmistega minu juurde ja me saame neil teemadel kohe rääkida ja praktikas proovida,” selgitas ta. Kõige teoreetilise praktikasse rakendamine ja läbitegemine on ülioluline, sest fakt on see, et arboristi amet on maailma statistikas kõige ohtlikumate tööde pingerea tipus – teisel kohal, rääkis Hanso.

Koolipingist kohe tööle

Kui palju noori praktikaettevõttesse tööle jääb, ei osanud Hanso ja Elson arvata. Suur osa koolidesse ametit õppima minevatest inimestest on nende sõnul juba väikeettevõtjad või töökoha poolt ennast täiendama suunatud töötajad, mistõttu nad hiljem töökohta ei vaja.

“Minu ettevõtte on veel väga värske. Ma tegin selle 2010. aasta alguses ja hetkel ei ole suutnud eriti laieneda. Küll aga plaanin seda järgmisest aastast ja siis peab mõned töökohad küll juurde tegema,” rääkis Hanso ja ei välistanud võimalust, et mõned õpipoisid, kes tema käe all ameti selgeks saanud, tema ettevõttes tööle võiksid hakata.

Mis on õpipoisikoolitus?

- Õpipoisikoolituse ehk töökohapõhise õppevormi puhul moodustab 70% õppetööst praktiline töö ettevõttes juhendaja käe all ja 30% koolis õpitav teooria.
- Õpipoisikoolitus on sobiv noortele, kellel on soov ja eeldused omandada kutse läbi praktilise tegevuse ettevõttes, mille juurde käib osaline teooriaõpe kutseõppeasutuses.
- Õpipoisikoolitus lõpeb üldjuhul kutseeksami sooritamise ja vastava eriala kutsetunnistuse saamisega.
- Õpipoisikoolitusega alustati Eestis 2003. aastal projektipõhiselt, alates 2007. aastast saavad seda õppevormi rakendada kõik kutseõppeasutused.

“Kool tahab selle kursusega kindlasti kvaliteetse töölise koolitada. Minu eesmärk ettevõtjana ongi siis tagada, et ta saaks õiged töövõtted, õiged teadmised, et ta oleks valmis peale kooli lõpetamist ja praktikat alustama iseseisvalt või mineva tööle.”

Heiki Hanso
ettevõtte ArborEst OÜ asutaja, arborist

Thomas Elson ja Heiki Hanso

Fakte kutsevõistlustest

• Eestisene erinevaid alasid ühendav kutsevõistlus **Noor Meister** on toimunud kahel korral – 2009. ja 2010. aastal. Mõlemal korral võisteldi kümnel alal.

• Esmakordselt toimus **EuroSkillsi** võistlus 2008. aastal Hollandis Rotterdamis. Võistlustel osales kokku 400 võistlejat 29 riigist. Eesti võistlejad tulid tagasi kahe medaliga – plaatija Matis Indov Tallinna Ehituskoolist sai hõbeda, mürsepp Siim Soovere Viljandi Ühendatud Kutsekeskkoolist sai pronksi.

• **WorldSkills** 2009 viidi läbi Kanadas Calgarys. Võistlus toimus 40. korda, kohal oli 900 osalejat üle maailma, võisteldi 45 võistluslal. Eestlased osalesid viiel alal. Parima, 10. koha, saavutas mööblitöölis Ivo Ilm Tartu Kutsehariduskeskusest.

• **WorldSkills** 2007 toimus Jaapanis Shizuokas. Võistlustel osales kokku 812 võistlejat, mõõtu võeti 47 erineval kutsealal. Eesti osales esmakordselt 4 võistlejaga.

• Alates 2006. aastast koordineerib **SA Innove** noorte **kutsemeistrivõistlusi Eestis** ja valmistab noori ette **rahvusvaheliseks kutsemeistrivõistlusteks EuroSkills ja WorldSkills**. Võistlusi toetavad Haridus- ja Teadusministeerium ning Euroopa Liidu Sotsiaalfond.

Auhinnatseremoonia Lissabonis

Võidukas puidutiim. Vasakult: Ivo Ilm, Raido Arro, Silver Kämärä

Tuuli Zahvatkin (Infotehnoloogia Kolledž)

Eesti noorte ametioskused on tasemel!

Lissabonis toimusid 9.-11. detsembrini 2010 Euroopa kutsemeistri-võistlused EuroSkills. Eesti noored kutsemeistrid esinesid rahvusvahelisel areenil väga edukalt, võites kolm kulda, ühe hõbeda ja kolm pronksi.

Eesti osales võistlustel 20-liikmelise võistkonnaga. 50 kutsealal võistles kokku ligi 500 iga maa parimat kutsemeistrit. Võistluste tingimuste kohaselt oli võistlejate vanuse ülempiiriks 25 aastat.

Kuldmedali väärilisteks tunnistati mööblitistler Raido Arro Võrumaa Kutsehariduskeskusest, ehitusvaldkonna töödejuhataja Sander Vahtras ning Eesti puidutöötlemise võistkond tervikuna koosseisus Raido Arro, Silver Kämärä ja Ivo Ilm.

Hõbemedali pälvis Silver Kämärä puidutisleri erialal.

Pronksmedali said puidupingioperaator Ivo Ilm, ehituspuusepp Kalmar Sepp ja IT-valdkonna Cisco spetsialist Tuuli Zahvatkin.

Lisaks pälvisid Pärt Erikson veebidisaini ja Kalev Siim müürsepa erialal meistrilikkuse tunnustusmedali. *Best of the nation* ehk rahvuse parima tiitli sai samuti ehituse töödejuhataja Sander Vahtras.

Kutseõppurite ja kutsekoolide taseme üle võime tõesti uhkust tunda. Sel aastal saavutatud suurepärase tulemuste paistel võib küll juba kindlalt väita, et Eesti

kutseharidus on teinud kvalitatiivse läbimurde rahvusvahelisele areenile ja kindistanud end tugevalt Euroopa pildile. Medaliarvestuses saavutas Eesti 27 riigi hulgas väarika 10. koha.

Tee tippu algab koolist

Selleks, et nii kaugele jõuda, tuleb olla parim omas koolis, seejärel üleriigilistel võistlustel ning alles siis avaneb uks rahvusvahelisele areenile. Vaieldamatult nõuab see suurt tahet ning pingutust mitte ainult õppijatelt, vaid ka õpetajajuhendajad peavad kõvasti panustama kogu kutseõpetuse kvaliteedi tõstmisele ning kõige tublimate õppijate võimalikult heale ettevalmistamisele.

Järjest populaarsemaks muutuvad kutse-võistlused tõstavad tähelepanu ning toetust ka tööandjate hulgas ning parandavad tervikuna kogu kutseõppe kvaliteeti. Ei ole saladus, et tunnustatud firmad on valmis tegema kutsevõistlustel tublilt esinenud õpilastele väga ahvatlevaid tööpakkumisi.

Seega, tulevasel kutsekoolis õppijal saab olema hea võimalus läbi kutsevõistluste süsteemi pürgida oma valitud erialal tippu ning pälvida vääriline tunnustus. Mis aga kõige tähtsam – kindlustada endale tubli töö.

Kutseharidusest Euroopas

- Aastal 2020 on nõudlus kutsekeskharidusega töötajate järele jätkuvalt 50%. Väheneb vajadus ilma kvalifikatsioonita inimeste järele, mõnevõrra kasvab vajadus (kuni 31,5%) kõrgharidusega spetsialistide järele.

- Euroopa Liidu riikides on kutseharidus õppijate seas populaarne valik. Euroopa Liidu keskmine kutseõppurite osakaal keskharidust andvas õppes jääb 60% piirimaile. Tšehhis, Austrias, Slovakkias ja Belgias on sama näitaja 70-80%. Eestis on kutseõppurite osakaal keskharidust andvas õppes ca 30%, jättes meid tagant neljandale positsioonile Läti, Ungari ja Küprose ees.

- Euroopa Liidu riigid arendavad kutsehariduspoliitikat ühiselt Kopenhaageni protsessi nime all, mis algas aastal 2002. Kopenhaageni protsessi üks eesmäärke on muuta liikmesriikides omandatud kvalifikatsioonid võrreldavaks. Seetõttu ongi loodud üleeuroopaline kvalifikatsiooniraamistik EQF, mis aitab omandatud võrrelda. Eestis on sama protsessi osana juurutamisel Eesti Kvalifikatsiooniraamistik EKR (vt www.kutsekoda.ee)

- Et jõuda õpilasteni, kel pole esialgu huvi koolis teoreetilise baasi omandamise vastu, on nt Taani juurutanud uue nn õpipoisiõppe suuna: õpilased on esimesel õppeaastal ettevõttes praktilal, koolipõhine õpe tuleb hiljem.

- Eestikeelset infot kutsehariduse arengutest Euroopas saab kutsehariduse infopangast www.innove.ee/seirekeskus

Ametiga sõbraks juba

FOTO: Andres Haabu

Liivi Luhtaru ja Maia-Reta Trampärk õpilasega.

“Me õppisime ka näiteks kangruametit. Panime kangasteljed klassi püsti ja kudasime terve klassiga vikerkaarevaiba.”

Liivi Luhtaru, Tallinna Vaba Waldorfkooli kolleegiumi juhataja.

koolipingis

Waldorfpedagoogika asub juba esimestest klassidest õpetama lastele erinevaid töid ja ameteid – külvatakse vilja, õpitakse kangruametit, ehitamist ja palju muud, mis kõik loob neile hea pinnase hiljem ühe valikuna ka kutseõppesse edasi õppima minna.

Signe Sillasoo
ajakirjanik

Kõigi koolide eesmärk on üks – lapsi harida, neist ellu astumiseks küpsed, isemõtlevad ja tegutseda julgevad noored inimesed kasvatada. Waldorfkoolid teevad seda aga mõnevõrra teisiti kui tavakoolid. “Waldorfsüsteemis on võetud aluseks inimene elukaar. Inimene elab seitseaastakutega. Iga seitsme aasta tagant on inimese elus üks suur muutus. Selle peale waldorfõppekava üles ehitatud ongi,” selgitas Aruküla Vaba Waldorfkooli kolmanda klassi õpetaja Maia-Reta Trampärk.

Kesksel kohal on lapse eakohasus, nii nagu ka tavakoolis, ent see on täpsemini nii-öelda läbi komponeeritud, tõi Trampärk muusikast paralleeli. See tähendab, et tähelepanu pööratakse juba maast madalast lapse füüsiliselt ja vaimselt terveks kasvatamisele. “Kaootiline elu ning sellised asjad nagu televiisor, kompuuter, e-ained jne, mis kõiki meid taga ajavad ja mille tulemusi juba praegu tegelikult teatakse, on üks kohutav koll inimkonna jaoks tervikuna,” toonitas kogenud õpetaja. Ja nii ka laste jaoks.

“Lasteaed peaks lapsed füüsiliselt terveks kasvatama. Seda jõudu võetakse ära aga peaaegu kõigea, mida lastele antakse. Legod võtavad jõudu ära, sest need kasvatavad kandilist mõtlemist. Ka kõik need tehismukud. Need on valmis ja ei anna lapsele loovust juurde,” mainis ta. Samuti ei anna lapse arengule midagi kaasa kõiksugused tehnikavidinad, ka e-ainetest pungil olev toit. Seega öeldaksegi selles süsteemis kõigele säärasele ei ja asendatakse mänguasjad looduslikest materjalidest valmistatutega ja toit mahedamaga, võimalusel ise kasvatatuga.

Tööga tuttavaks juba kolmandas klassis

Ka koolitundide ülesehitus on selles süsteemis tavapärasest erinev. “Kolmandas klassis võetakse läbi erinevad vanad tööd, täpsemalt siis see, kuidas 100 aastat tagasi elati. Ja nad nii naudivad seda. Näiteks,

kui me käisime nendega ühes vanas talus, siis nad said teada, mis asi on hobujõud ja ka reaalselt proovida, mida see tähendab. Teise klassi kevadel me panime näiteks vilja maha ja sügisel võtsime seda sirpidega. Suvel käisime muidugi ise käsitsi seda rohimas. Hiljem tegime käsikiviga jahu ja küpsetasime leiba,” rääkis Trampärk koolitundides toimuvast.

Liivi Luhtaru tõi näiteks aga kodulootundide pidamise Vabaõhumuuseumis, kus samuti said lapsed agaralt kõike ise proovida ja kaasa teha. “Me õppisime ka näiteks kangruametit. Panime kangasteljed klassi püsti ja kudasime terve klassiga vikerkaarevaiba. Me saime selle ameti juba täitsa selgeks,” rääkis ta.

Ametid on seotud erinevate temperamentitüüpidega

Säärane ametite õppimine ja erinevate tööde proovimine loob soodsat pinnast ka mingit kindlat kutset hiljem omandama minna. “Meil käib töö nelja temperamentitüübiga: sangviinik, melanhoolik, koleerik ja flegmaatik. Meie töö seisneb selles, et välja selgitada, millise tüübi esindaja mõni laps on, ja vajadusel aidata teda tasakaalustada. See tähendab, et koleerik kogu aeg ei ärrituks, et flegmaatik ka elavneks, melanhoolik ei oleks kogu aeg oma maailmavaluga ja sangviinik suudaks süveneda. See on meie igapäevase töö üks tähtis osa ja ka need vanad ametid on erinevate temperamentitüüpidega seotud,” kirjeldas Luhtaru. Eesmärk ongi tema sõnul see, et kõik lapsed saaksid proovida midagi säärast, mis nende tüübile sobiks ja huvi pakuks.

Ja kui põhjalikum huvi tekib, siis on võimalik ju hiljem selles valdkonnas hulga põhjalikumaid teadmisi omandada. Muidugi ei ole aga ainult koolis läbi võetud tööd ja ametid need, mida noored pärast kooli lõppemist edasi õppima soovivad minna. “Väga paljud lähevad õpivad sotsiaaltööd, sest nad tahavad maailma aidata. Nad tahavad minna arstiks õp-

Kas teadsid, et...

- Waldorfpedagoogika lähtekohaks on inimesekäsitus, mis vaatleb mõtte-, tunde- ja tahttearengut terviksestes kogu elukaare jooksul.
- Eestis loodi lapsevanemate initsiatiivil esimesed waldorfkoolid 1990. aastal Rosma külla Põlvamaale, Tartusse ja Tallinna. Praegu kuulub Eesti Vabade Waldorfkoolide ja -lasteaedade Ühendusse 6 lasteaeda, 1 algkool, 4 põhikooli, 1 gümnaasium, 1 ravipedagoogiline kool ja Waldorfpedagoogika Seminar.

FOTOD: erakogu

pima, minna päris sotsiaaltööd tegema, puuetega laste või vanainimestega tegelema. Muidugi pakuvad neile palju huvi ka kunstiained ja põllumajandus,” rääkis Trampärk laste eelistustest pärast kooli.

Mis aga kutseharidusse laiemalt puutub, siis on Trampärki sõnul Eesti waldorfkoolidele kindlasti eeskujuks Hibernia kool Saksamaal, kus alates 7. klassist hakatakse lapsi praktikale saatma. Õpitakse kokandust, õmblemist, voolimist, käsitööd, ehitamist ja põllumajandust. “Muidugi alguses on see rohkem lapsepärased, aga mida edasi, seda tõsisemaks läheb. Nad õpivad hoopis teise jõuga erinevaid aineid, sest nad näevad, kui vajalik see on,” sõnas ta. Ehk jõuab Eestis ka kunagi riigi, õpetajate ja lapsevanemate toel nii kaugemale, olid õpetajad lootusrikkad.

Asjalik karjääriinfo – elu planeerimise alus

Anne-Liise Verpson

SA Innove karjääriinfo spetsialist

Üldhariduskooli õppekavas on elukestev õpe ja karjääri planeerimine läbiv teema. Eesmärk on aidata omandada teadmisi endast, õppimisvõimalustest, töömaailmast ja elukutsetest. Samuti kujundada toimetulekuoskusi, mis soodustavad töömaailma sisenemist ja karjääriotsuste tegemist.

Valikute tegemisel on oluline, millised on töötingimused, milliseid teadmisi, oskusi ja iseloomuomadusi on selles ametis vaja, millised on nõuded haridusele ja võimalused väljaõppeks, millised on tööalased tulevikuväljavaated.

Saamaks võimalikult palju infot sind huvitava ameti kohta, tuleb palju küsida – siin on aga vaja teada, mida küsida, et vastustest ka kasu oleks, ja ka seda, kust või kelle käest sellist infot saab. Karjääriinfo puudutab igaühte, kel päevakorral õppimis- või töömaailmaga seotud otsuste / valikute tegemine.

Ametite kohta infot otsides tasub alustuseks sirvida portaali Rajaleidja sisukat ametite andmebaasi, kust leiad põhjalikku lugemismaterjali paljude ametite kohta – advokaadist ämmaemandani (vt lähemalt www.rajaleidja.ee/akab).

SA Innove karjääriteenuste arenduskeskuses töötav karjääriinfo juhtivspetsialist **Kadri Eensalu** vastab küsimustele karjääriinfo kohta.

Kas karjääriinfot saab numbril 1182?

“Tööandja või kooli kontaktid kindlasti saab, karjääriinfo tähendab aga enam – see on igasugune info, mis toetab noort tema karjääri planeerimisel: näiteks eriala või elukutse valimine, õppima, tööle või vabatahtlikuna välismaale minemisega seotud info. Karjääriinfot leidub eri kujul, nt raamatud, voldikud, veebilehed. Lisaks saab infot lähedaste kommentaaridest, töövarjuks olemise ajal, töökogemuse kaudu, õppimise, koolituse, vabatahtliku töö käigus või vaba aja veetmisel. Ehkki kõik need allikad tunduvad oma detailirohkuses väga usaldusväärsed, tuleb karjääriotsuste langetamisel siiski kasutada erapooletuid, kontrollitud allikaid. Eestis tegutsevad mitmed spetsialistid selle nimel, et noore valikud tema eluteel oleksid tehtud piisavalt informeeritult ning inimesed oleksid oma tööd tehes õnnelikud. Karjääriteemade arutlemiseks on võimalus pöörduda lähimasse nõustamiskeskusesse – täpsemad kontaktid on saadaval aadressil www.rajaleidja.ee/karjaariabi.”

Mida on Eestile andnud programm “Karjääriteenuste süsteemi arendamine 2008-2011”?

“Karjääriinfo ja -nõustamine on muutunud paljudele inimestele kättesaadavaks. Infot ja nõuandeid jagatakse igas maakonnas asuvas noorte teavitamis- ja nõustamiskeskuses; lisaks tegutsevad nii

mõneski koolis karjäärikoordinaatorid-pedagoogid, kes aitavad anda karjääriõppe tunde, korraldada karjääripäevi jm karjääriteemalist tegevust. Kooli saab kutsuda karjääriplaneerimisest rääkima ka karjäärispetsialiste piirkondlikest keskustest. Tänu programmile on käivitatud kvaliteeditagamise süsteem, sh karjäärispetsialistide koolitamine, välja on antud info- ja metoodilisi materjale ja arendatud karjääriportaali Rajaleidja.”

Kes saab karjääriinfost kasu?

“Kogu ühiskond – karjääriinfo vahendamine aitab kaasa sellele, et inimeste valikud on tehtud teadlikult ning tuginevad asjakohasele infole. See omakorda vähendab riigi kulusid uisapäisa tehtud õpivalikutele; inimesed on oma võimetele ja soovidele vastavat tööd tehes õnnelikumad ning produktiivsemad ning seeläbi kasvab ka riigi majandus.”

Kas Eestis jagatav karjääriinfo tunneb riigipiire?

“Üks osa karjääriinfost puudutab õppimis- ja töötamisvõimalusi välismaal – seega võib öelda, et karjääriinfo ei tunne riigipiire. Samas on oluline märkida, et näiteks ametikirjeldused võivad riigiti erineda vägagi olulisel määral.”

Kokkuvõtteks saame tõdeda, et esialgu üheülbaline sõna “karjäär” on tänapäeval saanud mitmeid tähendusvärvinguid – olenevalt olukorrast võib sellega seostuda põlevkivi kaevandamine, ametiredelit mööda tippu pürgimine või oma elu kujundamine teadlike valikute abil. Kas inimene keskendub oma elus õpingute-, pere- või tööalasele karjäärile, on igaühe enda otsustada – oluline on teadlik tegutsemine, mille abil jõutakse seatud eesmärkide ja soovitud õnnetunde saavutamiseni.

Maailm kuulub sellele, kes rõõmsalt rändab kõrgete eesmärkide poole.

R. W. Emerson

Kutseõpet pakkuvad õppeasutused Eesti kaardil

- Riigikutseõppeasutused
- Erakutseõppeasutused
- Munitsipaalkutseõppeasutused

* rakenduskõrgkool või rakenduskõrgkooli filiaal, mis pakub kutseõpet

Innove kuulutab välja videokonkursi teemal "Kutseharidus on lahe!"

Konkursile ootame kõiki kutsehariduse temaatikaga seotud videoid. Esitada võib nii professionaalse kaameraga tehtud kui ka mobiilivideoid. **Loeb idee, mitte teostus!** Videoid võib esitada individuaalselt või koos sõbraga.

Parimatele põnevad auhinnad!

Töid hinnatakse kahes vanuserühmas: **15-17** ja **18-21**.

Kevadel 2010 toimus esmakordselt kõigile kutseharidust omandavatele noortele mõeldud foto-, video- ja helifailide konkurss "Kutseharidus on lahe!"

Tänavusel, **2011.** aasta konkursil võivad osaleda kõik **noored** vanuses **15-21** aastat.

Täpsem konkursi **info** avaldatakse Innove kodulehel **5. jaanuaril** www.innove.ee/konkurss

Konkursi tähtaeg on **1. märts 2011.**

SA Innove on kutseharidusega tegelenud 15 aastat

Elukestva Õppe Arendamise Sihtasutus Innove loodi Vabariigi Valitsuse poolt 2003. aastal ja jätkab 1994. aastal asutatud Sihtasutuse Eesti Kutsehariduse Reform (SEKR) tegevusi. SEKR tegeles erinevate arendusprogrammidega. Näiteks viidi ellu programme EL PHARE Kutsehariduse Reform Eestis ja EL PHARE Ärikooli-tuse Reform.

Tänapäeval on SA Innove eesmärgiks haridus- ja arendusprogrammide, projek-

tide ning EL struktuuritoetuste rakendamine Eestis.

Sihtasutusel on kolm põhilist tegevussuunda:

- Euroopa Liidu toetuste haldamine
- karjääriteenuste arendamine
- kutsehariduse arendamine ja populariseerimine

Tegevusi viivad ellu neli üksust: struktuuritoetuste üksus, karjääriteenuste

arenduskeskus, arendusprojektide üksus, kutsehariduse seirekeskus. Sihtasutuse eelarve täitmist jälgib ja raamatupidamist korraldab finantsüksus. Kõigi üksuste tegevusi toetavad administratsioon ja finantsüksus. SA Innove tegevust juhib viieliikmeline nõukogu ja kaheliikmeline juhatus. Sihtasutuses Innove töötab 77 inimest.

Vaata lähemalt www.innove.ee

